

WARSZAWSKI UNIWERSYTET MEDYCZNY MEDICAL UNIVERSITY OF WARSAW

Zakład Farmacji Klinicznej i Opieki Farmaceutycznej
Department of Clinical Pharmacy and Pharmaceutical Care

Kierownik/Head: prof. dr. hab. n.med. Małgorzata Kozłowska-Wojciechowska

Ocena rozprawy doktorskiej mgr Pauliny Metelskiej pt.

Stan zdrowia dziecka z perspektywy rodziców - weryfikacja trafności osądu na stopień doktora nauk o zdrowiu

Z perspektywy zdrowia publicznego, szczególnie istotnym zagadnieniem jest ustalanie związków pomiędzy postrzeganiem przez człowieka własnego zdrowia i choroby a jego predyspozycjami do podejmowania właściwych zachowań prozdrowotnych. Podstawowym problemem jest wiedza i styl życia pozwalający utrzymać prawidłowe funkcjonowanie danej jednostki. Jednakże, znacznie trudniejsze jest, poza wykazaniem indywidualnej odpowiedzialności za własne zdrowie, podkreślenie, że to dorośli ponoszą odpowiedzialność za podejmowanie i kształtowanie właściwych zachowań w grupach o ograniczonej samodzielności, czyli głównie wśród dzieci, za które ponoszą odpowiedzialność. Właściwe kształtowanie prawidłowego stylu życia wśród dzieci możliwe jest przede wszystkim, gdy ich rodzice i opiekunowie prawidłowo pojmują dbałość o własne zdrowie, tym samym, dbałość o prawidłowy rozwój oraz dobre zdrowie swojego potomstwa. Zgodnie z przyjętymi szacunkami, wpływ czynników środowiskowych (głównie środowisko indywidualne i zachowania zdrowotne) na zdrowie człowieka kształtuje się w granicach 80-85%. W rodzicielstwie wpisana jest troska o potomstwo i jego rozwój, a podstawowym kryterium prawidłowego rozwoju dorosłych w roli rodziców jest pomyślny rozwój potomstwa. Rodzice, bądź opiekunowie dziecka, ze względu na wynikające z ich roli prawa i obowiązki, biorą czynny udział w procesach oceny stanu zdrowia, a przede wszystkim, rozwoju dziecka.

W przedstawionej mi, zgodnie z uchwałą Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego pracy doktorskiej mgr Pauliny Metelskiej powyższe zagadnienia stały się przedmiotem dokonanej analizy wyników badań antropometrycznych, wydolnościowych oraz wywiadów ankietowych przeprowadzonych wśród 28891 rodziców/opiekunów dzieci pomiędzy 6 a 14 rokiem życia z terenu miasta Gdańska –

uczestniczących w badaniach przesiewowych realizowanych w ramach programu zdrowotnego „6-10-14 dla Zdrowia” w latach 2011-2016.

Cele pracy sformułowane zostały jasno. Doktorantka postanowiła ocenić w jaki sposób poziom wykształcenia rodziców, rzeczywista i szacowana przez nich ich własna masa ciała wpływa na prawidłowość oceny stanu zdrowia oraz prozdrowotnych zachowań ich dziecka.

Praca obejmuje 89 stron, zawiera 3 ryciny oraz 61 tabel w części głównej, plus 134 pozycje piśmiennictwa, 53 języku polskim i pozostałe 81 w języku angielskim. W załącznikach zamieszczono zgodę rodziców na udział dziecka w badaniu, lecz jest to dokument Programu 6-10-14 oraz ankietę dla rodziców, której autorstwo nie zostało podane.

Praca została podzielona na 21 stronicowy wstęp, 35 stronicową część omawiającą cel, metodykę i wyniki analiz wraz z 24-punktowym podsumowaniem wyników oraz 9 stronicową dyskusję z 4 punktami wniosków.

We wstępie, mgr Paulina Metelska omówiła obecne definicje zdrowia, wpływ różnych czynników kształtujących zachowania zdrowotne, wpływające na rzeczywiste postrzeganie własnego zdrowia przez dorosłych, jak i oddziaływanie tego postrzegania na ocenę zdrowia potomstwa. Omówione zostały metody oceny stanu zdrowia, które są stosowane na świecie, jak i przez rodzimych badaczy. Ponadto, opisane zostały pomiary antropometryczne stosowane w ocenie stanu zdrowia dziecka oraz definicje i metody oceny nadwagi i otyłości, na świecie wg *World Obesity/Policy & Prevention* oraz w Polsce, w oparciu o wyniki projektu badawczego OLAF, z CZD. Kolejne zagadnienia poruszone przez Doktorantkę we wstępie, to przyczyny występowania nadwagi i otyłości w populacji dziecięcej ze szczególnym uwzględnieniem czynników społeczno-ekonomicznych i środowiskowych oraz epidemiologię nadwagi i otyłości w Polsce i na świecie oraz ich konsekwencje zdrowotne.

W zaprezentowanej części wstępnej pracy istnieje kilka niewyjaśnionych opisów, jak np. powoływanie się na badania krakowskie, poznańskie czy gdańskie, którym Doktorantka poza ich wymienieniem nie poświęciła żadnej uwagi. Ponadto, brakuje kilku pozycji piśmiennictwa w odniesieniu nawet do autorów, na których badania, praca się powołuje.

Sformułowana hipoteza badawcza (str.26) nie jest nowa, gdyż od dawna wiadomo, że zarówno poziom wykształcenia rodziców oraz ich nieprawidłowa masa ciała mają istotny wpływ na ocenę stanu zdrowia dzieci i ich zachowań zdrowotnych.

W opisie metody badawczej rodzi się jedno pytanie, czy opis programu '6-10-14' nie powinien być tak szczegółowo opisany we wstępie, gdyż jak się można domyślać Doktorantka była współrealizatorką programu, to jednak trudno wywnioskować z tego opisu, jaki był jej wkład w budowanie programu. Można założyć, że była jedną z realizatorek, ale co sama wniosła do tego projektu?

W odniesieniu do zaprezentowanych wyników, recenzent ma następujące pytania i uwagi:

- 1) Dlaczego na potrzeby omawianej pracy nie wybrano sparowanych układów rodzinnych, czyli rodzice plus ich dzieci? W takim układzie wnioskowanie byłoby bardziej rzetelne.
- 2) Jak podaje Doktorantka do badania włączono 24981 dzieci (imponująca grupa!), ale jeśli chodzi o rodziców to ta liczba jest bardzo zmienna (miała wynosić-24981 osób) w zależności od poruszanego problemu: od 2939 obojga rodziców, do raz 3279 matek, w innym miejscu 4770, podobne różnice w odniesieniu do ojców.
- 3) Kolejna uwaga odnosi się do opisu tabel, które są mało precyzyjne (tabela 11 i 14) lub nieprecyzyjnego określenia płci badanych jako „Mężczyźni” i „Kobiety”, które mają się chyba odnosić do dzieci, czyli „Chłopców” i „Dziewcząt” (tabela 26,27,28), nie ich dorosłych rodziców?
- 4) Na str.46 błędne omówienie tabeli, albowiem tekst dotyczy tabeli 34 a nie 33.
- 5) Problemem jest analizowanie odpowiedzi rodziców i opiekunów w tabelach 49-53, gdzie wzięło udział ponad 23 tysiące osób i następnie w tabelach 54 i 55, uwzględniających odpowiedzi ponad 4700 osób. Należy przypuszczać, że są to dwa różne źródła odpowiedzi.
- 6) Uwzględnienie w podsumowaniu wyników pkt. 1 informacji, iż dotyczą one badań gdańskich budzi wątpliwość, czy są one autorskimi badaniami Doktorantki.
- 7) Bardzo ważny, z punktu widzenia poznawczego, wniosek został zawarty w punkcie 9 i 10-tym, szczególnie dotyczący znaczenia poziomu wykształcenia ojca i jego wpływu na masę ciała dziecka.
- 8) W dyskusji, przyrównano badania własne rodziców z badaniami populacji polskiej dorosłych w badaniu WOBASZ II, co wydaje się mało trafne, z uwagi na

różnice wieku, które tłumaczą różnice w występowaniu nadwagi i otyłości. Badanie WOBASZ II obejmuje populację do 65 roku życia, a choć wiek rodziców w omawianej pracy nie został podany, należy przypuszczać, że jest to populacja znacznie młodsza (jak choćby matki, które są przed menopauzą).

- 9) W dyskusji brakuje kilku pozycji literaturowych, pomimo, iż Doktorantka je omawia (np. projekt CINDI).
- 10) Pierwszy wniosek budzi wątpliwość recenzenta, gdyż „kłóci się” z punktem 9 i 10-tym podsumowania.
- 11) Na pochwałę zasługuje streszczenie pracy, które jest bardzo spójne, skondensowane i czytelne.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Pauliny Metelskiej pokazuje ogrom pracy jaką Doktorantka włożyła w analizę tak wielu ankiet dzieci (ponad 24 tysiące), jak i rodziców i opiekunów, również ponad 24 tysiące. Bez wątpienia, praca stanowi pewien wkład w badania nad oceną wpływu wiedzy rodziców i opiekunów w szacowaniu ryzyka zagrożenia zdrowia ich potomstwa. To zawsze stanowi ogromny problem w przekonywaniu rodziców do zmian, które w stylu życia rodziny należy wdrożyć, aby zapobiec zagrożeniom zdrowia dzieci. W moim odczuciu, niewątpliwie najcenniejszym wnioskiem z prezentowanego badania jest rola ojców, w kształtowaniu zachowań dzieci, a którzy często są pomijani, jako główni adresaci programów profilaktycznych dla rodzin.

Praca napisana jest poprawnym językiem i dobrą polszczyzną, choć niedbała jest interpunkcja oraz kilkanaście pomyłek edytorskich (nawet w tytule manuskryptu), co jednak nie wpływa w sposób decydujący na jakość i wartość merytoryczną pracy.

Jedną z uwag kieruję do Dziekanatu Wydziału Nauk o Zdrowiu GUMed, który nie przesłał recenzentowi dorobku naukowego doktorantki, jej *curriculum vitae*, co jest niezbędne w moim rozumieniu, w ocenie pracy i sylwetki przyszłego naukowca. Recenzentowi ponadto należała się informacja o zmianie nazwiska Doktorantki, która ułatwiłaby ocenę jej dorobku.

Przedstawiona do recenzji praca doktorska, pomimo licznych pytań i zastrzeżeń, spełnia warunki stawiane rozprawom dla uzyskania stopnia doktora nauk o zdrowiu, dlatego

wnosząc do Wysokiej Rady Wydziału Nauk o Zdrowiu Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego o przyjęcie niniejszej rozprawy doktorskiej mgr Pauliny Metelskiej i dopuszczenie Doktorantki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Prof. dr hab. n. med. Małgorzata Kozłowska-Wojciechowska

Warszawa, 14.01.2019